

Engelse les?

Observaties aan vooravond verkiezingen

De eerste associaties die Engeland vaak oproept zijn (afgezien van Londen) de romantische countryside uit tv-series met historische steden als Oxford en Cambridge en anderzijds de grauwe industriesteden en hooligans. Sinds kort kunnen BSE en MKZ aan dit rijtje worden toegevoegd. Tijdens een verblijf van enkele maanden in een Engelse provinciestad viel Ib Waterreus vooral de grote tegenstelling op tussen upper class en 'gewoon volk'. In sommige opzichten heeft Engeland zelfs meer weg van de VS dan van (de rest van) Europa.

Uitgezonderd de pubs, die nog steeds om elf uur sluiten, kunnen winkels 24 uur per dag

door Ib Waterreus

open zijn. De supermarkt bij mij om de hoek ook. Marktwerking en privatisering vieren hoogtij, maar er is een groot contrast tussen private rijkdom en publieke armoede. Misschien is dit grotendeels een erfenis van het decennialange conservatieve bewind van Thatcher c.s., maar Blair lijkt daar slechts kleine correcties op aan te brengen. In de Nederlandse context zou ik zijn New Labour eerder vergelijken met de VVD dan de PvdA. Zo heeft Blair recentelijk een hervorming van het middelbaar onderwijs voorgesteld met meer specialisatie en selectie om een einde te maken aan de 'bog standard' comprehensive schools (vrij vertaald middenschoolen van wegwerpkwaliteit).

Ruimtelijke ordening

Beleid op het gebied van ruimtelijke ordening staat in de kinderschoenen of lijkt zelfs volledig afwezig. Het land ligt vol met desolate rotondes (die schijnen hier uitgevonden te zijn) en het autobezit is het grootste van heel Europa. Dat mag ook weinig verbazing wekken, gezien de slechte staat van het openbaar vervoer. De privatisering ervan heeft hier vooralsnog weinig succes opgeleverd. Concurrentie zou inderdaad kunnen leiden tot een betere dienstverlening, hoewel ik hier nog weinig verschil heb kunnen merken met het Nederlandse openbaar vervoer. Buschauffeurs en treinconducteurs lijken zelf nauwelijks de weg te weten in de wirwar aan kaartjes en tarieven. De vraag is bovendien in hoeverre een betere dienstverlening opweegt tegen een mindere dienstregeling. 's Avonds en in het weekend is het openbaar vervoer buiten Londen en de belangrijke intercitylijnen minimaal. Stoptreinen op minder rendabele lijnen rijden hier op zondag überhaupt niet. De spaarzame bussen en treinen die dan wel rijden worden aangeboden door de lokale overheid (Essex County Council). Op die manier

De auteur is redactielid van Idee.

Dit artikel is voornamelijk gebaseerd op zijn ervaringen in het Engelse deel van het Verenigd Koninkrijk, waar hij als onderzoeker te gast was bij de University of Essex in Colchester.

is het wel duidelijk welke ritten gesubsidieerd worden, maar ontstaat ook een vicieuze cirkel van slechter en slechter openbaar vervoer.

Waarom zou je heen de bus nemen als je niet meer terug kan? Je betaalt overigens wel voor de terugreis, want enkele reizen en retours zijn vrijwel even duur.

Architect Richard Rogers (bekend van Centre Pompidou in Parijs, dat hij samen met Renzo Piano bouwde) heeft onlangs een boek gepubliceerd waarin hij een pleidooi houdt voor een ruimtelijke orderingsbeleid naar continentaal Europees model. Bij Engelse gemeenten blijken nauwelijks planologen en stedenbouwkundigen te werken, en dat komt tot uitdrukking in troosteloze gebieden waar gebouwen die niet langer in gebruik zijn aan hun lot worden overgelaten. Kapotte trottoirs en wegen die geregeld onder water staan zijn andere voorbeelden van verwaarloosde openbare ruimtes. Sinds een aantal jaren wordt het fietsgebruik weliswaar gestimuleerd, maar de aanleg van fietspaden houdt meestal niet meer in dan het trekken van een lijn over de stoep. Daar staat tegenover dat een aantal steden wel degelijk bezig is met een succesvolle revitalisatie van oude wijken en industriegebieden. De Southbank en Docklands in Londen zijn bekende voorbeelden, maar hetzelfde geldt voor steden als Liverpool en Newcastle.

Verkiezingen

Als zittende premier mocht Blair zelf de datum van de verkiezingen bepalen. De mond- en klauwzeerepidemie heeft hem echter met deze luxe in verlegenheid gebracht. Hij heeft erdoor moeten afzien van de door hem gewenste vroege verkiezingen begin mei. Tegelijkertijd betekende het besluit tot uitstel van de verkiezingen ook het begin van een langdurige en agressieve verkiezingscampagne.

Aan een ruime overwinning van Labour werd echter door niemand getwijfeld. De Conservatieven onder leiding van William Hague geloofden zelf niet eens in een overwinning en hadden als doelstelling om de achterstand op Labour te verkleinen tot 60 zetels. Bovendien bleek uit serieuze (!) opiniepeilingen dat veel kiezers William Hague nogal een 'Wally' (sukkel) vinden. Wie bij een wedkantoor op de Tories gokte zou bij een overwinning dan

melt rond de f 3,50 maar ik spendeer hier ponden als euro's, in Londen zelfs als gulden (meer dan 10 pond betalen voor een bioscoopkaartje is heel normaal). Alleen kranten zijn hier goedkoop, die concurreren sterk met elkaar, maar dat gaat vaak weer ten koste van de kwaliteit; de zogenaamde kwaliteitskranten openen meestal met sensatiebeluste koppen en ongcensureerde foto's van verdachten.

ook vier keer zijn inzet terug hebben gekregen.

De aanhang van de Liberal Democrats, de zusterpartij van D66, schommelde in de peilingen rond 15% van de stemmen, een percentage waar D66 voorlopig alleen maar van kan dromen. Door het Engelse districtenstelsel spelen de LibDems echter een marginale rol, wat pas verandert als Labour hun nodig heeft om een meerderheid te verkrijgen. In dat geval zouden de LibDems een stelsel van evenredige vertegenwoordiging misschien dichterbij kunnen brengen. Paradoxaal genoeg flirt D66 juist geregeld met het districtenstelsel. Onder leiding van Charles Kennedy opereren de LibDems op dit moment links van Labour. Dat lijkt op het eerste gezicht raar, maar gezien de eerdere genoemde overeenkomsten van Labour met de VVD valt het weer te begrijpen. Bovendien zorgt het districtenstelsel ervoor dat Labour en de Conservatieven naar het midden neigen om de mediane kiezer binnen te halen. De LibDems duiken in het gat dat Labour aan de linkerkant laat liggen. Ze stellen in hun verkiezingsprogramma bijvoorbeeld een belastingverhoging voor om extra uitgaven aan onderwijs en zorg te financieren.

Europa

De verwachting is dat Engeland zal toetreden tot de euro in 2005 na een referendum in 2002/2003, maar volgens de polls is de meerderheid nog tegen. Labour en het bedrijfsleven zijn echter voor! Aan de ander kant was minister van Financiën (en Labours tweede man) Gordon Brown onlangs 'not amused' dat hij op de vingers werd getikt door de Europese Commissie omdat hij, in strijd met de Europese afspraken over begrotingsbeleid, geld zou lenen voor extra uitgaven aan zorg en onderwijs (investeringen volgens Brown). Dergelijke incidenten voeden de angst van sommige Engelsen dat hun economische politiek in de toekomst in Brussel wordt bepaald.

Internationale bedrijven hebben echter aangegeven zich te beraaden op investeringen in Engeland als het land zich niet aansluit bij de euro. Het valt dus te verwachten dat Engeland zich uiteindelijk wel zal aansluiten, zeker als de introductie van de euro in de andere Europese landen een succes blijkt.

Economisch gaat het op dit moment nog voor de wind, hoewel de daling van de Amerikaanse economische groei zich hier ook doet voelen. Het pond is echter sterk overgewaardeerd; de koers schom-

Onderwijs en zorg

De Engelse kranten hebben wel veel meer aandacht voor het onderwijs; elke kwaliteitskrant heeft een wekelijkse onderwijsbijlage. De *Times Educational Supplement* (TES) is zelfs uitgegroeid tot een zelfstandig weekblad, een soort *Intermediair* alleen voor het onderwijs. De constante media-aandacht voor onderwijs heeft echter ook hier geen leraren crisis kunnen voorkomen. In eerste instantie is het een geruststellende gedachte dat de onderwijsproblemen in Engeland minstens zo erg lijken als in Nederland. De kranten staan dagelijks bol van artikelen over lerarentekorten (nu ook op private scholen!) en de gevolgen daarvan. Veel scholen hebben de keuze tussen een vier- of zelfs driedaagse schoolweek en het importeren van overzeese docenten. Alleen dit schooljaar zijn al honderden leraren uit Australië ingevoerd om het lerarentekort te verhelpen. Hoewel exacte cijfers over het aantal buitenlandse docenten niet bekend zijn wordt hier al gesproken van een 'au-pair-isation of education'. Ook Zuid-Afrika en Nieuw Zeeland hebben zich recentelijk beklagd over het massaal ronselen van docenten door Engelse scholen.

Ondanks alle onderwijsplannen van de regering Blair zijn ook hier de uitgaven aan onderwijs als percentage van het BNP gedaald. Weliswaar zijn de reële onderwijsuitgaven fors gestegen, maar de economie is simpelweg nog harder gegroeid.

Daarnaast heeft de Engelse regering geprobeerd om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken en tegelijk scholen en leraren af te rekenen op hun prestaties. Het lijkt er echter op dat deze hervormingen veel zittende docenten hebben gedemoraliseerd, zodat de onderwijsproblemen op de korte termijn alleen maar groter zijn geworden.

Ook in de zorg bestaan vergelijkbare problemen als in Nederland. Ook in deze sector worden en masse verplegers uit het buitenland geïmporteerd. Overigens kan daarbij nog gesproken worden van een alternatieve vorm van ontwikkelingshulp. Zo sprak ik een Filipijnse verpleger die hier werkt en zo zijn familie in Manila kan onderhouden. Bovendien volgt hij hier een opleiding waarmee hij in eigen land aan de slag zou kunnen. De grote vraag is natuurlijk of hij na afloop van zijn contract inderdaad terugkeert of dat de tekorten in de Engelse zorg zijn verblijf hier zullen verlengen...♦